

SPLAV!

SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VĚSTNÍK

Poprvé a . . .

fejeton Jiřího Anděla JANUŠKY

Není tomu zas až tak dávno, co jsem o Šrámkově Sobotce slyšel prvně. Poté jsem o ní slýchal čím dál tím častěji, navíc téma letošního ročníku – Hledání ztraceného smyslu. Proměny české literární teorie 20. století – znělo navýsost zajímavě; o mém programu na první týden července bylo tedy rozhodnuto. Jsa připraven na bouřkové počasí a na to, že svým příjezdem snížím věkový průměr účastníků asi o jednu třetinu (to první se nesplnilo, to druhé ano), stál jsem v sobotu 28. června v poledne na náměstí u kašny a mohl jsem si říci: Tedy poprvé na Sobotce.

Pominu-li sobotní večerní divadelní představení, bylo prvním bodem programu letošního ročníku soboteckého festivalu vyhlášení vítězů literární soutěže. Slavnostní vyhlášení, na které ovšem polovina oceněných ani nepřijela, následovaly rozborové semináře. Naneštěstí jsem si vybral seminář prózy. Dalo se ještě unést, když se ničím neuvedená debata zvrhla do občasných monologických výlevů „jak nám ta televize ničí vkus“ nebo že někomu se „současný trend pronikání obecné češtiny do literatury tedy rozhodně nelíbí“, ale když jeden z oceněných (!) pronesl, že „to už je na tom literatura skutečně mizerně, když se musíme ptát na její smysl“, začal jsem se ptát na smysl své přítomnosti na tomto semináři. Jelikož jsem po pěti minutách zjistil, že jsem jej skutečně ztratil, raději jsem odešel.

Bylo nedělní poledne a už tolik problematických záležitostí – množství účastníků literární soutěže se shodlo, že vyhlašování jejích výsledků neproběhlo důstojně; o sobotním divadelním představení jsem neslyšel dobré slovo; úvodní fejeton Splav!u o zvířecí farmě také vzbudil některé námitky. (Navíc pondělní přednáška paní dr. Heczkové se u některých starších posluchačů evidentně nesetkala s chápavou odezvou.) To je dost témat k delší debatě. Byl jsem proto velmi zvědav na pondělní diskusní klub. Když jsem však do zahrady Šrámkova domu přišel, seznal jsem, že diskuse se účastní redakce Splav!u, pan dr. Vojvodík a tři (!) další návštěvníci Šrámkovy Sobotky. Trochu málo na takový festival. Nezastírám, že mi to způsobilo menší šok.

Domníval jsem se totiž, že festivaly, konference, semináře, nebo jak se takovýmto akcím říká, jsou především setkáním. Setkáním, na nichž nejdůležitější je konfrontace argumentů, ve které si její účastníci rozšíří obzory. No nic. Rozhodně neplatí, že jsem na Šrámkově Sobotce poprvé a naposledy. Jen bych byl rád, kdyby se k moc pěkným dojmům ze samotného města Sobotky připojily ještě nějaké z místního „festivalu českého jazyka, řeči a literatury“.

O odpovědnosti

úvodník Josefa ŠLERKY

Za celou dobu, co jezdím do Šrámkovy Sobotky, jsem si neuvědomil, jak mocnou skupinou jsou v naší zemi učitelé/učitelky a knihovníci/knihovnice. Nevěříte? Tak počítejte se mnou: český pedagog nastoupí do zaměstnání ve svých 24 letech a učí aktivně třeba do svých 54 let. To máme třicet let. Každý rok přijde nová třída, stačí aby byla v průměru 30-členná. Prostým výpočtem 30x30 zjistíme, že mu projde rukama 900 studentů. Připočítejte si k tomu, že je to spíše spodní hranice, ve skutečnosti každý učitel za svůj život dostane příležitost ovlivnit život mnohem většího počtu lidských mláďátek. A co teprve takový zaměstnanec knihovny, co ten? Kolikrát se vám stalo, že jste jako mladí milovníci literatury tápali v knihovně a hledali, co si přečíst dál? Přiskočí knihovník, s milým úsměvem se vás optá, zda byste nepotřeboval poradit, a ochotně doporučí ten správný titul. Co naplat, i příslušníci cechu knihovnického poznamenají svým věděním či nevěděním tisíce lidí.

A teď si vezměte, že na festivalové Sobotce míváte tak 70 učitelů, učitelek či adeptů učitelství a přibližně tak 30 knihovnic a knihovníků. Ejhle 100 lidí, kteří pomáhají formovat názory více než jednoho sta tisíc lidí. To máme tolik, jako slušné krajské město. To máme krásné poslání. To máme ale také odpovědnosti, že? Pokud totiž takový učitel, učitelka, knihovník, knihovnice atd. zakrní se svými znalostmi, pokud si po celý život nerozšiřuje vzdělání, pokud se pohodlně usadí ve svém starém křesle, pak neuškodí ani tak sobě, jako těm, které učí. „Josefe!“, říkala mi moje učitelka češtiny na gymnáziu, „učíš se hlavně kvůli sobě.“ Měla pravdu a přitom ona se učila hlavně kvůli mně. Kéž je takovýchto osvícených hlav co nejvíc. Kéž přednášky na Šrámkově Sobotce pomohou udržet naše mozkové závity v chodu.

Upozornění

veřejné prohlášení Ing. Jana SMOLKY

Na četná přání publika jsou počínaje dneškem posunuty večerní filmové projekce na **22.00**, tedy **o půl hodiny dříve než dosud**. Zkrátí se tak prodleva mezi ostatními body programu a filmem. Termíny odpoledních projekcí se nemění.

Připomínáme, že vzhledem k nízké teplotě v sále je velmi výhodné teple se obléci.

Redakce:

Martin ČERMÁK, Ondřej ČERNOŠ, Hubert HESOUN, Tomáš HORYNA, Jan CHROMÝ, Jiří JANUŠKA, Radim KUČERA, Michaela OTTEROVÁ, Jan ROLNÍK, Filip SMO-LÍK, Jan SMOLKA, Blanka SOBOTKOVÁ, Josef ŠLERKA, Zuzana ŠTEFKOVÁ, Arnošt ŠTĚDRÝ, Veronika TUPÁ

Splav! vychází za přispění těchto institucí: Studentská rada Studentského fondu FFUK a nadace Vize 97 Dagmar a Václava Havlových.

Sazba byla provedena programem T_EX.

Kam dnes?

Jídelníček

Snídaně: míchaná vejce se slaninou, máslo, chléb, ovocný čaj

Polévka: hrachová polévka s uzeninou, ovocný nápoj

Oběd: holandský řízek, bramborová kaše, rajčatový salát

Večeře: rizoto z vepřového masa, šopský salát, čaj s citrónem

Program

9.00 Sál spořitelny: Hermeneutika jako metoda literární interpretace, Dr. Phil. Josef Vojvodík, M.A.

11.00 Sál spořitelny: Prezentace nakladatelství Amulet, beseda se spisovatelkou Ivonou Březinovou

13.30 Zahrada Šrámkova domu: Deník korejské cestovatelky aneb Život knihovnice na druhé straně polokoule, beseda s Veronikou a Lukášem Vildmanovými

15.00 Městské divadlo: Filmový klub: Spalovač mrtvol, režie: Juraj Herz, 1968

15.30 Zahrada Šrámkova domu: Diskusní klub

17.00 šrámkův dům: Bylo to na váš účet, rozhlasová hra, scénář: Ludvík Aškenazy, režie: Jiří Horčíčka

19.30 Sál sokolovny: Něco z Woicebandu, účinkuje ÚSTAF Brno

22.00 Městské divadlo: Filmový klub: Hvězda padá vzhůru, režie: Ladislav Rychman, 1974

Číslo možné ženy

recenze Mgr. Arnošta ŠTĚDRÉHO

Každý z nás někdy asi utrpěl srážku s knihou, jejíž čtení mu kladlo neobvyklé překážky. Byť autor díla patřil do kánonu kritikou uznávaných spisovatelů, kniha nám byla doporučována lidmi, s kterými sdílíme společný literární prostor, a my nebyli schopni formulovat jedinou smysluplnou námitku proti jejímu stylu či ději, přesto jsme nebyli schopni pohlédnout na svět autorovým okem, ba každý pokus o zdolání této výzvy v nás vyvolal nepříjemné pocity.

Existuje mnoho vysvětlení takových zážitků a jen stěží je lze všechny paušalizovat jedinou škatulkou, ale je docela možné, že ta podivná přepážka mezi námi a autorem byla hranice *genderu*, tajemného zaklínadla dnes již početné skupiny literárních kritiků. Možná dokonce, že autorova proslulost se zakládala právě na onom výletu do světa válcících *rodů*. Ale je i klidně možné, že jsme tehdy na čtení prostě neměli vhodnou náladu.

Gender se do češtiny překládá jako rod. To je zároveň dobře i špatně. Dobře proto, že rod zároveň znamená prostředí, do kterého se rodíme a zároveň prostředí, které rodíme (vytváříme), špatně

proto, že význam tohoto slova je až příliš spojen s biologickým pohlavím

Ne snad, že by gender neměl s pohlavím nic společného, právě naopak, pohlaví často náš gender silně determinuje, ale gender je spíše otázkou sociologickou než biologickou. Gender je množinou společenských petrifikovaných představ o společenských rolích spojených s pohlavím. Tvoří ho a udržují reklamní slogany, titulní stránky mainstreamových časopisů pro muže i ženy, chlapské řeči i ženské romány, tedy vše, co může ovlivňovat naše myšlenkové stereotypy.

podivná přepážka mezi námi a autorem byla hranice genderu

Zdrojem genderu nejsou tedy naše geny, ale spíše naše komunikace. V literatuře pak vztah mezi autorem, jeho jazykem a čtenářem. Zkoumáním struktur jazyka zprostředkujícím tok obrazů mezi autorem a čtenářem se zabývá genderová kritika - přičemž kritikou zde nemíníme ani recenzi či systematizovaný soupis autorových chyb, ale subjektivní analýzu odrazu díla v nás. Navíc hlavním objektem zájmu takto orientované kritiky je moc a její skrývání se ve slovech, gramatice, morfologii. Takto skrytá moc na nás pak může působit prostřednictvím gramatických rodů nebo pravidel psaní i/ý.

Gender, ženská a feministická literatura byly tématem pondělní přednášky „Žena v množném čísle“ Libuše Heczkové, PhD. Musím říct, že mne přednáška trochu zklamala. Ne snad proto, že bych byl odpůrcem genderového přístupu – zdá se mi naopak, že přináší nový, zajímavý a neotřelý pohled. Navíc mnoho genderových rozborů mi přijde velmi zábavných a často i trefných. Mé námitky

se týkají více provedení než náplně. Uznávám, že je těžké přednést během tak krátké doby před neznámým publikem tak široké a rozporné téma zahrnující látku celého semestru, ale postrádal jsem hlavní jednotící linii. Přednášející těkala od jednoho jména k druhému, předkládala teze, které často nijak nedemonstrovala na příkladech, a na několika místech jsem netušil, vypráví-li o dění u nás, či ve světě. Možná, že jsem se v těch chvílích setkal s předjazykovým mateřským chaosem, o kterém píše J. Christy. Věřím, že na větší ploše by celý výklad podobným škobrtáním netrpěl. Vrcholem celého vystoupení pro mne byla ukázka z knihy Heleny Malířové popisující hovory žen ve vězení, která pro mne objevila další zajímavou autorku, a závěrečná diskuse, během níž došlo i na zajímavé příklady.

Kmeny, knihy a nebezpečné věci

poznámka Aleny NOVÁKOVÉ

Touto parafrází názvu slavné studie amerického lingvisty Georga Lakoffa uvádím krátký postřeh z dopolední přednášky doktorky Libuše Heczkové. Lakoff kdysi na základě pozorování jistého exotického jazyka objevil obrovský potenciál ženského principu jako příznakového jazykového prvku. Tento prvek vstupoval do jazykové hry v momentu, kdy příslušníci určitého primitivního kmene potřebovali pojmenovat věci jim nevlastní a výlučné. Lakoffovy práce v lingvistice jdou po stejné vlně, na jaké se pohybují i bádání doktorky Heczkové v literární vědě. Libuše Heczková nám ve své přednášce shrnula a okomentovala historii hledání ženského prvku, který fungoval i v literatuře jako cosi určeného a specifického ve srovnání s prvkem obecně lidským. Pozornost byla věnována také literátům, kteří se rozhodli překročit dané mantinely a tvořit novým, netypizovaným jazykem. Škoda, že nám rámec dvouhodinové přednášky nedovolil jít do konkrétních textů – vždyť sledovat stavbu próz Virginie Woolfové by nám pomohlo tento ženský literární jazyk pomoci charakterizovat. I tak si z přednášky odnáším silný dojem o skutečné snaze hledat ztracený ženský smysl, který se dosud topí, jsa neobjeven, v předstereotypním chaosu.

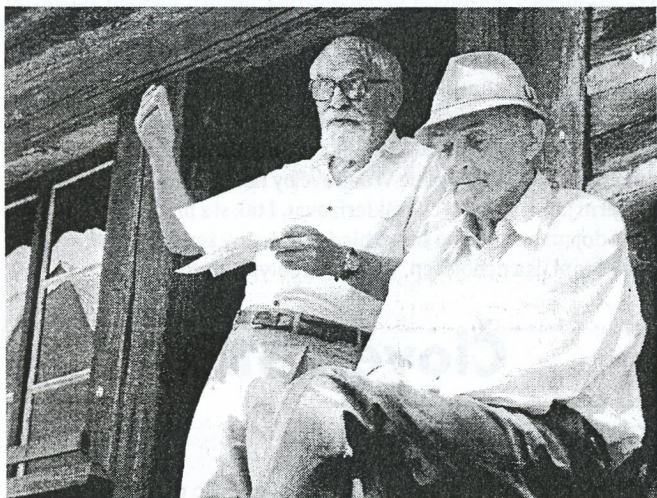
Člověk Stich

vzpomínka Jana CHROMÉHO

Za poslední rok zchudla česká kulturní scéna o osobnosti jen stěží nahraditelné. Mezi jinými můžeme jmenovat alespoň Karla Kosíka, Milana Machovce, Jiřího Hanzelku, Miroslava Horníčka a také Alexandra Sticha, Vladimíra Komárka, Mojmíra Otrubu a Jindřicha Hilčra. Na tyto čtyři vzpomněli jejich známí a přátelé na zahradě Šolcova statku. Zdá se mi nevhodné jejich vystoupení komentovat, pokusím se proto spíše sám alespoň pár větami vzpomenout na někoho, koho jsem osobně znal – na Alexandra Sticha. Nekrologů a vzpomínek o něm už bylo napsáno tolik, že by jejich kompilace vydala přinejmenším na menší monografii. Nechci psát jeho životo-

pis, nechci dělat přehled jeho vědecké kariéry, byť velice zajímavé, chtěl bych se pokusit říci, jaký to byl člověk.

Poprvé jsem se s ním osobně setkal na přednáškách slovenštiny na Filosofické fakultě Karlovy university. Na rozdíl od svých předchůdců, a dnes se již dá říci i následovníků, se nesnažil o věc nemožnou – naučit posluchače během jednoho semestru mluvit spisovně slovensky a umět bezchybně skloňovat vzor „gazdiná“. Jeho prvotní snahou bylo vyložit vývojové souvislosti českého a slovenského jazyka, ozřejmit velice úzký kulturní vztah těchto dvou národů a skrze to chápat jejich podstatu. Jeho přístup byl přijímán velmi rozličně. Jedni byli nadšeni, jiní obviňovali Sticha z naprosté nepraktičnosti. Jistě, obeznámenost s kulturou národa se nedá prodat na trhu, určitě ne tak jako dokonalá znalost vzoru „gazdiná“... V dnešním tržním hospodářství si za to nic nekoupíte, a to byl Stichův problém. Řeknu-li to podle pravdy, Stich byl milován, ale i nenáviděn. Strana jeho odpůrců z řad studentstva byla bohužel o dost silnější než strana jeho příznivců. To se odráželo i na jeho nepovinné přednášce lingvoliterární historie, skutečně vysoce nepraktické a neprodejně... V zimním semestru nás tam chodilo pět, jen výjimečně se objevila nová tvář. Praktický člověk by byl jistě znechucen. Stich však ne. My jsme byli unešeni jím, on byl nadšen, že se našel někdo, kdo bez jakékoliv vidiny kreditů bude jeho přednášku navštěvovat – v tom praktický jistě byl. Dal nám vše, co mohl, dokonce neváhal a šel s námi posedět do blízké hospůdky, kde přednáška pokračovala volnou debatou. Právě v hospodě jsem poznal jeho charakter. Často jsme se ho ptali na jeho názor na určitou věc, na určitou osobnost. Nikdy se neuchýlil k rychlým soudům – neodsoudil například osobu Jana Petra, podle mínění jiných nejčernější osobu české slavistiky, neodsoudil také poválečnou činnost Bohuslava Havráňka. Na všem dovedl najít nějaký klad, ačkoliv zápory byly neoddiskutovatelné...

ze vzpomínání na Alexandra Sticha a Vladimíra Komárka

Není zde dostatek prostoru, abych mohl Stichovu osobnost ohodnotit plnohodnotně, nebylo to ani mým cílem. Snažil jsem se pouze částečně načrtnout jeho lidskou stránku. A ta byla tou, která z něj dělala to, čím byl – skutečného člověka. Toho si však dnes váží jen málokdo.

Průvodce literárním dílem

zpráva Ing. Jana SMOLKY

Prezentace nakladatelství už tradičně mají své místo v programu po přednáškách. Letošní první byla věnována dílu, které koresponduje s tématem ročníku snad nejvíce. Nakladatelství H&H, které se věnuje studijní literatuře, představilo nový slovník literární teorie.

Nakladatelství H&H má ve svém profilu publikace z oboru pedagogiky, medicíny i literární teorie. Není proto divu, že poskytlo prostor PhDr. Dagmar Lederbuchové, CSc. ze Západočeské univerzity v Plzni a její knize *Průvodce literárním dílem*. Bývá zvykem, že taková díla vznikají po léta v širokém kolektivu autorů. Je pozoruhodné, že tento nový slovník je dílem jediné osoby. Sama autorka pak říká: „Učím literární teorii a postrádala jsem patřičnou příručku pro studenty, aby se naučili identifikovat jednotlivé prvky literárního díla. Důležité je jevy umět pojmenovat, i když to nemusí být třeba exaktním termínem.“

větší část prezentace vyplnily studentky

Jednotlivá hesla mají přehlednou strukturu: podrobný výklad hesla, výběrovou bibliografii a jednu nebo více typických ukázek. Výhodné je, že slovník obsahuje i některé neologismy, které ještě nestačily dostatečně zakořenit v jazyce.

Větší část prezentace vyplnily studentky, které si spolu s autorkou připravily ve čtené podobě několik hesel z nového slovníku. Návštěvníci prezentace tak měli možnost poznat takové termíny jako vitalismus, černý humor, pointa nebo kýč.

Tomuto článku nepřísluší posuzovat, v jaké míře slovník postihuje zamýšlenou oblast. Některé z čísel Literárních novin nebo jiného periodika jistě přinese zasvěcený rozbor. Podle prezentovaných informací se však zdá, že čtenáři dostávají k dispozici kvalitního průvodce literárním dílem.

Happy end

recenze Bc. Jana ROLNÍKA

Včera k večeru jsem žízeň zchladil vodkou a vyrazil na Vysockého. V sále spořitelny totiž Milan Dvořák a Věra Slunéčková přednášeli a zpívali něco z jeho pozůstalosti. Moc jsem se těšil, jeden Rus ve mně totiž zapomněl kus z tohohle mužika. Moje podezření, že Mistr se asi nedostaví, které se vplížilo po zahlédnutí dvou skleniček a židli vprostřed sterilního sálu, jsem zaplašil, když Milan Dvořák začal zpívat. Ne, nezpíval rusky. Všechny texty pro nás, narozené až v těch osmdesátých, přeložil. A ten překlad zdá se mi být skvělý.

Pásmo sestávalo z úryvků Vysockého Románu o holčích a jeho písniček. Všechno to bylo poskládáno tak, aby nic netrvalo příliš dlouho. Věrka hlavně přednášela, což bylo dobře, protože to ona umí. Krásně vyslovuje, její interpretace textu je srozumitelná, frázování přesné a citová investice velká. Jen by mě zajímalo, proč právě tahle něžná, křehká, slunéčková paní se pustila do křížku s širokoprsým pijanem Vysockým. Spíš než její útlý hlas by se na text pasoval vyžítý chraplák. Spíš než rozčilení nebo dojetí, zloba nebo smutek. Není to jen tak vyvolávat pověstnou ruskou hlubokou duši uprostřed sálu spořitelny v Sobotce (ČR, střed Evropy, 2003). Všichni sedíme v propocených košilích po parném dni stráveném prací nebo koupáním a vžíváme se se zavřenýma očima, vypnutým mobilem a povznesenou myslí do pocitu tíhy a krutosti života, který je i přesto tak krásný. Jenže abychom s mistrem chvilku pobyli je třeba s ním zpívat. To znamená vypít půllitr vodky, vykourit krabičku bělomorka a rvát na celou hospodu. Musím dodat, že podání písni Dvořákovým způsobem nás alespoň velmi přiblížilo.

Celý večer by se mi moc líbil, kdybych se však na konci nedozvěděl, že se nejedná o konec, ale o přestávku. Druhá polovina se mi už slévala v jednotvárné „próza, píseň, potlesk“. (Mimochodem, proč si to pořád přerušovat tím plácáním? Že by slušnost?) Tenhle monotónní rytmus se nepodařilo ozvláštnit ani zařazením Vysockého básně Můj Hamlet, jehož přednes se Milanu Dvořákovi příliš nezdařil. Dvě hodiny jsou čas vhodný pro klasickou tragédii, nikoliv pro pásmo básní a písni.

I přes výtky k mnohému musím říci, že dnešní večerní produkce byla to nejlepší, co jsem tu zatím viděl. Tohle přesvědčení jistě sdílel i nadšeně aplaudující dav účastníků festivalu i domácích diváků. Jak jsem už zmiňoval ve včerejší reflexi na poetické odpoledne, myslím, že právě takové večery by měly být v centru zájmu organizátoru festivalu a že by se na nich měli podílet i jeho účastníci a že by se měly odehrávat někde jinde.

A hle, poslí mi právě donesli zprávu, že zrovna teď, když sedím u klávesnice, se na dvoře Šrámkova domu odehrává to, po čem zde teskním! Takže tím má recenze končí a já se jdu odebrat k nerecenzovatelnému. . .

Vysocká dvojčata

recenze Mgr. Tomáše HORYNY

O záchranu letošního rozsypaného programu se obětavě přičinili i Věra Slunéčková a Milan Dvořák, dva interpreti, které Sobotka zná především z takzvaných „kofránkovských patvarů“ představujících

nejoblíbenější a nejpřiléhavější festivalový žánr.

Román o holkách, večer z Vysockého tvorby byl však provázen jistými rozpaky. V první polovině večera se publikum dlouho nemohlo oddat temné podmanivé baladičnosti autorových textů. Bylo to snad způsobeno nevyhovující, naprosto nemuzickou atmosférou sálu spořitelny, který již kritizovat nehodlám, neboť to dělám pokaždé. Záhy jsem však začal mít nepříjemný pocit, že sám scénář večera, je šitý horkou jehlou a výrazně povoluje ve švech. Překladatel Milan Dvořák je tradičně i profesionálním interpretem svých překladů. K interpretaci Vysockého textů má však jistě méně dispozic než k tvorbě Bulata Okudžavy, kde se již mnohokrát ukázal být interpretem takřka geniálním. Překvapivé, byť zdánlivě samozřejmé, je jeho jevištní partnerství s Věrou Slunéčkovou. Skrývá totiž velká úskalí. Osobně herečku Věru Slunéčkovou vysoko ctím a rád bych byl počítán přímo mezi její obdivovatele. O to těžším úkolem je pro mne konstatovat, že se se svým partem místy minula. My, co jí sledujeme déle známe, její zálibu v rolích mladých chlapců, ve kterých vždy velmi vyniknou její stále ještě dívčí půvaby, obzvláště stojí li vedle ní na jevišti odlišná herecká osobnost, která ji tak vlastně dělá nahrávače. Ve spojení s Milanem Dvořákem však tento model nefunguje, neboť rázem vidíme na jevišti mladé roztomilé chlapce dva. Milan Dvořák je jako básník obdařen zvláštní milostí. Bůh si ho k sobě nepovolal v třiceti sedmi letech, jak jsme o tom včera slyšeli, ale umožnil, aby mu bylo trvale méně než třicet sedm. Jevištní partnerství obou interpretů, je vlastně jakýmsi bliženectvím, dvojnictvím, které je však naprosto neprovokující, neinspirativní, matoucí a nedramatické. Nejlépe to bylo vidět v „Dialogu u televize“, který díky stejné poloze obou interpretů naprosto nefungoval. Mimo jiné tak byl zahozen vtip dvojí hlasové stylizace, který je v interpretaci Milana Dvořáka samotného vždy vděčným momentem.

její stále ještě dívčí půvaby

Druhá polovina večera byla podstatně sevřenější a odpovědnější. Slunéčková vystupovala již zcela v ženském partu, který měl několik velmi přesvědčivých silných míst. Napětí jejího projevu bylo však bohužel nejednou přetrženo příliš uvolněnými „klackovitými“ gesty, která snad měla doplnit to, co v hlasové charakteristice scházelo.

Sobotecké publikum odměnilo účinkující bouřlivými ovacemi. Nemyslím si, že je nekritické, umí jen ocenit, když někdo dokáže

rozeznít v jeho srdcích citlivé struny. To se přes dramaturgickou nezvládnutost a režijní nehotovost oběma interpretům skvěle podařilo. Závěreční přídavek mě přesvědčil o tom, že Slunéčková s Dvořákem mohou najít parketu, na níž se skvěle sejdou. Všichni se jistě těšíme na Okudžavovský večer a chápeme, že vše nemůže být vycizelovaným „kofránkovským patvarem“.

Alespoň být trochu čerstvá

rozhovor Josefa ŠLERKY

Rozhovor Splav!u s Mgr. Libuší Heczkovou, PhD.

Vaše přednáška na některé posluchače prý působila trochu obrátěně a váš humor jako spíše sarkasmus než vlídnost. Neznáte na úvod nějakou genderovou anekdotu?

Nedávno jsem ve feministickém kroužku svých teoretických přítelkyň zaslechla tuto sexistickou anekdotu: Víte jaká je smrtelná mužská nemoc na sedm?

Ne?

Rýmička.

Dobře, a teď zase vážně. Ve svém akademickém působení se věnujete především aspektům genderu a jeho vlivu na literaturu. . .

Nikoliv. Zabývám se vlastně literární historií, a to první poloviny dvacátého století, tedy modernismu a genderová literární věda je pro mne jedna z možných metodologií, jak s literaturou pracovat. Musím říci, že je to ale metoda velmi produktivní a umožňuje mi alespoň být trochu čerstvá.

Kdybyste měla přiblížit výhody genderového přístupu, protože ho stavíte jako jeden z možných přístupů, jaké by byly, oproti v Čechách zažitému strukturalismu?

Myslím, že to není dobrá otázka, protože každý přístup má svoje výhody a dost často se stává, že je to práce s materiálem, která si vynutí určitý přístup. Samozřejmě, že genderové teorie, alespoň ty soudobé, patří k teoriím, které se přiřazují k poststrukturalním teoriím a zároveň ho překračují. Výhodou a nevýhodou feminismu, genderového přístupu, je, že do literatury i do pohledu na literaturu znovu začleňuje už v samotných svých základech sociologii a případně psychoanalýzu. Něco, co je heterogenní a tím pádem rozbíjí představu literatury a zkoumání literatury jako něčeho izolovaného. Neboť i zkoumání literatury i teorie literatury jsou tady proto, aby odpovídaly na otázky po smyslu, proč tady jsme a co vlastně chceme.

Vy jste dnes hodně mluvila o genderových teoreticích, ale zároveň s tím padalo často i jméno F. Nietzsche. A ten bývá chápán často jako prototyp mizogynního přístupu. Ostatně mnozí znají z jeho díla jen větu: Jdeš-li za ženou, vem sebou bič. Jak to patří k tomu, že je u vás tak oblíben?

Tomu jsem věnovala celou studii, která se jmenuje *Netvoři síly*, což je citace z Nietzscheho, který tímto jménem označuje muže a bohy, které si ženy ve své slabosti vytvářejí. Problém s Nietzschem je takový, že z něj můžete udělat, co chcete. Klidně i feministu. Vždy najdete dostatek vhodných citátů. Jeho filosofie ale svou interpretační povahou a radikálním přehodnocování myšlenkové tradice Evropy byla už v době svého největšího čtení na konci 19. století

opravdu velmi osvobodivá, protože je učila síle. Druhý důvod, proč Nietzsche spočívá v tom, že poststrukturalistické teorie, zvláště dekonstrukce a teorie diskursu, ale i sémiologie Barthesovského nebo nomadické teorie G. Deleuze vychází z Nietzscheho, feministické teorie na ně navazují a rozvíjejí je. Byla i napsána velká řada studií o vztahu feminismu a Nietzscheho, mezi jinými bych chtěla jmenovat práce významné nietzscheánské filozofky Sarah Kofmann. Zvláště významné jsou současné interpretace Nietzscheho pro studium těla a tělesnosti, jako například u J. Buttler v jejich dvou hlavních knihách *Potíže s rodem* a *Těla, jež mají význam*.

Já se teď vrátím k tomu, že se věnuješ především modernistické literatuře. Co je zajímavé na Šrámkovi či šrámkovské generaci z pohledu genderu?

Můžeme se zaprvé podívat na samotné příběhy a jak jsou vytvářeny. Jakou funkci v nich mají ženy. To však není to nejzajímavější z literárně-historického hlediska je myslím velmi plodné podívat se na myšlenkový kontext vitalismu, protože to není jenom Bergson a Nietzsche, ale je dobré se také seznámit s radikální filosofií vídeňského Žida Otto Weininger. Zdůrazňuji Žida, také protože u něj obraz Žida a ženy se velmi propojují. Oba nemají přístup k intelektu a rozumové genialitě, jsou vlastně esencí tělesnosti. Tato filosofie není ovšem tak mizogynní, jak vypadá, protože tělesnost je možné překonat a je to vlastně úkol, a také je možné ji interpretovat pozitivně jako projev životní síly, jako projev přirozeného života. Můžeme takto nahlédnout i šrámkovské ženské figury. Dokonce Jiří Mahen v jedné své kratičké zmínce o Weiningerovi vytýká tehdejší feministkám, že Weininger nepochopily neboť právě on je ta pravá, nová estetika, jejich estetika.

A co ostatní modernističtí autoři?

Modernismu je nepřebornou zásobárnou různorodých otázek interpretačních i historických a řada pozdějších literárních jevů má svoje kořeny právě v něm. A navíc na konci devatenáctého století díky sexuální anarchii vznikla možnost objevení se „autentické“ ženské individuality – ženy s tělem a rozumem. To se však posléze částečně vytratilo.

Děkuji za rozhovor.

Spalovač mrtvol

upoutávka Ing. Jana SMOLKY

Dnes odpoledne promítneme ve filmovém klubu další výjimečnou adaptaci literárního díla – přepis novely Ladislava Fukse *Spalovač mrtvol*, natočený v roce 1968 Jurajem Herzem.

Je to vlastně docela milý člověk, ten pan Kopferkingl. Milý a vtipný. Romantický. Nekouří. Nepije. Spořádaná úhledná roďinka, manželka, dvě dětičky. Manželku oslovuje Lakmé, Čarokrásná nebo Nebeská. Čte si o Tibetu a oddává se buddhismu. Má tak rád svou práci v krematoriu. Má rád Společnost přátel žehu. Má rád žeh. . . Má rád smrt, je to jeho poslání. Jeho krematorium je posvátným stánkem, chrámem smrti, ve kterém se realizuje ono „prach jsi a v prach se obrátíš“. Přitahují ho defekty, deformace, abnormality, všechno morbidní a bizarní.

Je konec roku 1938. A vtom se to objeví – na návštěvě u svého přítele z války se dozví víc o ideologii stamilionového národa. Začne se o ni zajímat. Začne se k ní přimykát, každý musí mít něco nebo

někoho, k čemu nebo ke komu by se přimkl. Nastolení nové, všelidské morálky je přece velká věc. Ejhle, a ono se mu to líbí, začíná v tom poznávat své nové poslání. A poslání je nutno čas od času něco obětovat; svět přece musí být osvobozen od trpících. . .

Filmu dominuje – jakkoliv to zní jako klišé – Rudolf Hrušínský v roli Kopferkingla. Jeho projev je tak úsporný, skoro nulový, že dá vzpomenout na onu známou větu: „Největší hrůzy nedosáhneme tím, že předvedeme, co všechno je děsivé, ale tím, že jenom naznačíme a necháme tušit.“ Šeptá, tu a tam se mile usměje a pročísně si vlasy. A to je všechno. Spolu s mimořádnou obrazovou stránkou – kamerou Stanislava Miloty – a hudbou Zdeňka Lišky vzniklo na první pohled jednoduché, ale přitom vrcholně působivé dílo.

A nakonec otázka, která – upozorňujeme – není reklamou místní cukrárny: Co vy? Dáte si rakvičku, nebo věneček?

Hvězda padá vzhůru

upoutávka Ing. Jana SMOLKY

Co bychom to byli za filmový klub literárního festivalu, kdybychom nezařadili do programu také adaptaci některého klasického díla české literatury. Dnes jsme se obrátili k dílu, které zná každý už od dětství – k Tylovi *Strakonickému dudákovi*. Ne ovšem v tradiční adaptaci z roku 1955, ale v muzikálové podobě z roku 1974, a nutno říct, že Švanda dostal notně . . . na frak, ano, to je snad ten správný výraz.

Švanda – ano, a v hlavní roli přivítejme krásného a mladého Karla Gotta – se narodil a hned přišel o matku. Sudičky mu však daly do vínku věrnou dívku a hlas. Když vyrostl, potkal Dorotku (Jitka Molavcová) a stal se zedníkem. A ve svém volném čase hrál v kavárně na dudy s místním bigbeatem(!). Co si ovšem poctivý nemelouchařící zedník vydělá? Navíc v kavárně skupinu nahradil jukebox. Musí se tedy začít živit zpěvem. Šťastná náhoda ho přivede do televizního přenosu a sláva může začít. Seznámí se s dobráckým fotografem Kalendou (ano, to je Kalafuna, Jiří Sovák), na řadu přijde i příživnický Vocilka (Josef Somr). I na zahraniční angažmá dojde, a dokonce v devizové cizině! Červík falešného pozlátka začne ve Švandovi hlodat a hlodat. . .

Svět na západ od našich hranic se ovšem ukáže být ošklivým, a tak se Švanda vrací ze zlé kapitalistické ciziny domů, ke svým, tam kde může radostně, i když skromně budovat svou vlast. V té souvislosti je ovšem pikantní fakt, že právě Karel Gott v roce 1969 dlouhou dobu pobýval v NSR a teprve osobní urgence Gustáva Husáka ho přiměla k návratu.

Spousta hudebních i tanečních čísel, písniček, které až na jednu nepřežily film, úsměvy Karla Gotta na všechny strany, to všechno dnes vytváří třaskavou směs nechtěného humoru. Tedy ne že by autoři zamýšleli film jako vážný, k smíchu je ale úplně něco jiného.

Z českých filmů sedmdesátých let je *Hvězda padá vzhůru* jedním ze dvou pozoruhodných důkazů o snaze normalizačního režimu použít literární díla v novém, pro něj vhodném výkladu. (Tím druhým je *Temné slunce* Otakara Vávry volně zpracované podle Čapkova *Krakatitu*; v tomto případě jde ovšem bohužel o tak špatný film, že bychom si vám jej netroufli předložit ani jako důvod ke smíchu.)

Film to byl ve své době oblíbený a navštěvovaný. Přijďte se tedy

podívat na to, na co všechno jsme do kina chodili před třiceti lety. . .

Na závěr jenom jeden citát z webových stránek Karla Gotta, který ponechme bez komentáře:

Svou touhu zahrát si ve filmu [Gott] naplňuje účinkováním v hudebním příběhu „Hvězda padá vzhůru“, natočeném dle knihy Strakonický dudák. . .

Bylo to na váš účet

upoutávka Radima KUČERY a Veroniky TUPE

Člověk má jarní hlas a letní hlas, podzimní hlas a dva zimní hlasy, teplý a studený, má hlavní hlas a vedlejší hlas a hlas, kterého se bojí, protože. . . a rozvitý hlas a vzkříšený hlas a puklý hlas a slepený hlas a zamrzlý hlas, žena má svůj mužský hlas a muž má svůj ženský hlas, a do všech těch hlasů šustí hlas kata a šveholí hlas dívky, a pod tím vším si brouká dítě. . .

Když napsal Ludvík Aškenazy svou povídku Vajíčko, netušil asi, že jejím rozhlasovým rozvinutím vznikne v r. 1964 hra, která získá jako první česká rozhlasová hra nejvyšší ocenění na mezinárodní soutěži Prix Italia. Tato telefonická retrospektiva režiséra Jiřího Horčíčky, která překračuje jeho experimentální tvorbu z počátku 60. let, patří dodnes mezi nejrozhlasovější rozhlasové hry.

J. Horčíčka označil tuto hru v kontextu své ostatní tvorby jako „koncert hlasů“. V hlavní roli čerstvého čtyřicátníka Jaroslava Pokštefla exceluje Karel Höger, jeho mladší já ztvárnil Vladimír Brabec, který tu plně rozvinul své imitátorské schopnosti.

Konzert jejich hlasů a hlasů ostatních interpretů, pečlivá rytmi-zace, pauzy, využití neverbálních projevů (dech, zájknutí), zvuky telefonního aparátu, to vše skládá dohromady dokonalý tvar, v němž nic nechybí a nepřebývá, v němž už není místo pro tak obvyklý rozhlasový prostředek, jako je hudba.

Pakliže vás dosavadní upoutávka upoutala, přijďte se na vlastní uši přesvědčit dnes v 17.00 do Šrámkova domu.

L. Aškenázy: Bylo to na váš účet; režie J. Horčíčka, hrají: K. Höger, Vl. Brabec, J. Adamová, R. Hrušínský, V. Taub, J. Drbohlavová

Dopisy z Kansasu

PhDr. Filip SMOLÍK

Jiná jazykověda

Kdysi jsme si s jedním technicky orientovaným známým povídali o vědách a vědcích. Přítel se s lehkým opovržením vyjadřoval o vědách sociálních a podobných, kupříkladu o psychologii. Avšak uzavřel tím, že nejvíce k smíchu je stejně literární věda. Svou úvahu podložil výsledky jakési ankety mezi literárními vědci, kde se odborníci měli vyjádřit o tom, jaké literární dílo považují za nejlepší v historii. Docela pochopitelně se neshodli; pro mého známého to ovšem byl důkaz o tom, že literární věda je královnou pavěd. Od té doby jsem často dumal nad tím, jaktože se chytrý a vzdělaný člověk domnívá, že úkolem literární vědy je rozhodovat, které dílo je dobré a které ne. Těžko by někoho napadlo, že úkolem chemika je posuzovat, jestli prvky a sloučeniny dodržují přírodní zákony, nebo

že fyzik určuje, zda se koule po nakloněné rovině koulí správně. Je ale vcelku běžné, že literární věda, estetika či jazykověda jsou považovány za obory, které nestudují, nýbrž posuzují, určují, případně i nařizují. V diskusi s laiky, a nejen s úplnými laiky, často narážíme na představu, že určité slovo má nějaký „správný“ význam, že „červenej auták“ je z nějakých tajemných důvodů chybné, i když to zcela běžně říká nejméně polovina českých mluvčích, zatímco „červený automobil“ je správně, ačkoli to nahlas řekne jen notorický staromilec či vtipálek (kupř. autor tohoto článku).

Za naivními, ač častými, představami o existenci nějakého jazykového „Správna“ jistě vězí kus vzpomínek na školu, kde je výuka jazyka chápána především jako výuka jeho kodifikovaných složek, ať už pravopisu či spisovného tvarosloví. Ale škola jistě není jediným zdrojem tohoto zmatení jazyků a jazykověd. Ona sama škola jen podléhá vlivu mnohem hlouběji zakořeněné představy, že jazyk je něco, o co se musíme starat, jinak nám to zvetší, upadne a přestane to být k užitku. Představy patrně správné, jedná-li se o jazyk coby nástroj více či méně oficiálního styku v úřadě, ve škole či v novinách. Představy zcela jistě nesprávné, bereme-li v úvahu přirozené lidské nadšení z komunikace, mluvení a poslouchání, sdílení myšlenek.

Kdokoli se zabývá jazykem jako součástí svého povolání, měl by si být vědom jeho dvojakosti. Na jedné straně je jazyk společenská instituce, a jako takový zřejmě vyžaduje určitou péči a pozornost. Ne snad, abychom ho nezapomněli, ale především z důvodů ryze praktických: abychom věděli, co se naše děti učí ve školách, abychom se mohli dorozumívat s úředním šimlem bez těch nejzbytečnějších nedorozumění (i tak jich bude dost a dost), a podobně. Na druhé straně patří jazyk k nejpřirozenějším lidským činnostem; lidé mluví stejně jako jedí, pijí, milují se a přivádějí na svět děti. Kdo chce jazyku rozumět a kdo ho chce mít rád, neměl by se odvracet od jedné z jeho dvou tváří, společenské a přírodní.

Zastavme se u jazykovědy a odložme na chvíli vědu literární. Mezi jazykovědci najdeme osoby velmi rozličného původu i zaměření. Jazykozpytná a jazykomilná povolání odrážejí podvojnost jazyka, a mluvit o vědě může být leckdy skoro zavádějící. Tak třeba školská mluvnice se snaží především popsat jazyk, jak je užíván dobrými autory, a poskytovat doporučení a rady: jakých vyjadřovacích prostředků je vhodné užívat, jaká mluvnice odpovídá současné normě vzdělané společnosti, které tvaroslovné varianty budou nejspíše vnímány jako neutrální a které naopak ne. To je jistě záslužný a potřebný úkol, a jistě musí být prováděn erudovaným odborníkem, jazykovědcem. Ale jazykovědec tohoto rodu se trochu liší od vědců, jak je známe z věd přírodních a jak si je představujeme díky vzpomínkám na knihy Julese Verna.

Vědec-výzkumník studuje věci, jak jsou. Takový zoolog se především zajímá o to, jak ten či onen živočich žije, jak se chová, čím se živí nebo jak se páří. Začne-li se věnovat tomu, jak by se zvíře mělo chovat, jak by se mělo pářit a co by mělo jíst, už se nejedná o zoologa, ale spíše agronoma či chovatele. Ač zoologické znalosti k těmto oborům jistě patří, nejsou to vědy objevitelské, ale vědy užité. Jazykovědec či učitel je přitom nejčastěji viděn jako právě jako chovatel a vychovatel jazyka, tedy vlastně specialista v užité, aplikované disciplíně, což je škoda. Těžko se zušlechťuje něco, co vlastně pořádně neznáme, a bez studia džungle obyčejného mluveného jazyka nemůžeme tvrdit, že svůj jazyk známe. Kromě toho nekultivovaný jazyk, stejně jako nekultivovaná příroda, může být mnohdy zajímavější a bohatší než opečovávaná zahrádka jazyka

kultivovaného. Kromě jazykovědců-pečovatелů a vychovatelů existují i jazykovědci, již se věnují pozorování, zaznamenávání a snaží se vysvětlit, proč se ten či onen výraz, idiom či fráze uchytily. I tato jazykověda má u nás velkou tradici, bohužel se o ní běžný žák, student a uživatel jazyka dozví pramálo.

Ještě existuje třetí kategorie jazykozpytců, a ti jako vystřižení z verneovek nebo nějaké jejich modernější obdoby. Někdy si říkají lingvisté, jindy psycholingvisté, komunikační neurovědci nebo třeba experimentální psychologové. K jejich výbavě může patřit jen tužka a papír, ovšem daleko častěji mají v ruce (nebo spíš ve svém počítači) velepřesné stopky, pohybují se vybaveni citlivými mikrofony, měří elektrické potenciály na povrchu lebky nebo se pomocí všelijakých magických koulí a tunelů dívají přímo dovnitř. A sledují, co se v hlavě děje, když lidé jazyku naslouchají, když mluví nebo se k promluvě připravují, když slyší jazyk přirozený nebo všelijak pokroucený. Je to ještě jazykověda? Jistě! Jen se nesoustředí na *důsledky a produkty* naší schopnosti mluvit a rozumět, nýbrž na samotnou povahu této schopnosti.

I ten nejméně pěstěný a zcela nekultivovaný jazyk má svá pravidla. Zaznamenáváním a studiem vět a výpovědí můžeme ta pravidla poodhalit, ale teprve studiem lidské mysli při práci snad někdy dokážeme přijít na to, proč lidé dokáží ta pravidla používat tak rychle, automaticky a bez námahy. A také proč to někdy moc dobře nedokáží, když místo rozhovoru s přáteli mají jazyka použít k napsání stručného textu. Poučení na úterý tedy zní: kromě zaprášených regálů se starými knihami patří k jazykovědě i nejmodernější technologie. Ovšem cíl pravého jazykovědce zůstává týž: porozumět lidské mysli.

A vůbec tenhle Osolsobě

miniportrét Josefa ŠLERKY

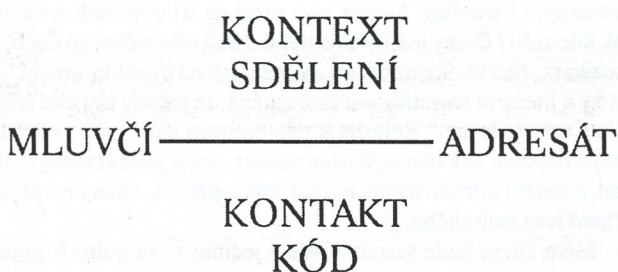
Představit na ploše čtyř normostran dílo a hlavní myšlenky brněnského profesora estetiky Iva Osolsobě je počin: a) nevďěčný, b) nemožný, c) troufalý. Možná jsou všechny tři odpovědi správné. Tak kde začít? Čechy mají neuvěřitelné štěstí na umělce, co Čech, to muzikant, říká se. Stejně tak ale máme štěstí na teoretiky umění, estetiky a literární teoretiky; ostatně možná, že jednou se bude říkat: „Co Čech, to kritik.“ Bohužel k této hojnosti patří i naše národní (ne)schopnost se k těm nejlepším neznat, což je ještě šťastnější případ, nebo ty nejlepší rovnou neznat, což je případ, o který mi půjde, případ Iva Osolsoběho.

Mým cílem bude seznámit vás s jedním z centrálních pojmů Osolsoběho sémiotiky, *s pojmem ostenze a její teorií*. Základy teorie ostenze čili teorie ukázání sahají hloub než bývá v sémiotických teoriích obvyklé. Samotný autor jej klade na přelom 4. a 5. století našeho letopočtu, do místa vzniku spisu jménem *De magistro* (O učiteli, rok vydání 380 n. l.), jehož autorem není nikdo menší než Aurelius Augustinus známý též jako **sv. Augustin**. V tomto spisku se Augustin zabývá mj. tím, jak dochází k výuce pomocí ukazování, pomocí vztahu znaku a věci, pomocí ukázání znaku a věci. Každý správný český učitel právě zbystřil pozornost a začíná tušit další směr vývoje. Ano. Spisek Augustinův byl celých dvanáct sto-

letí čten především jako text výsostně teologický, až do okamžiku, kdy na scénu vstupuje český učitel – **Jan Amos Komenský**. Ten přijal augustinovský koncept do své teorie pedagogiky i jazyka. O co ve stručnosti jde, jen připomenou: místo abychom o nějaké věci hovořili, prostě ji ukážeme, a pokud danou věc nemáme k dispozici, ukážeme její model, třeba papírový (obrázek) či tělesný (prostě ji pomocí těla napodobíme). Dorozumívání je pro Augustina, Komenského i Osolsoběho především používání znaku (signa) jako kognitivní, poznávací náhražky za „věc“ (res).

V ovzduší protestantském se zřejmě komunikování pomocí ukázání zalíbilo, a tak mezi její další teoretiky nepatří nikdo menší než dánský filosof **Søren Kierkegaard**, jenž si povšiml, že mnohdy nechtěnou, avšak nutnou součástí našeho života je ukazování sebe sama jako zprávy světu. To, co objevil dánský myslitel v životě, znalo divadlo odjakživa, a teoretické formule tomuto vědění dodal ruský divadelní režisér **Nikolaj Jevrejnov**. Mezitím budoucí pilný čtenář dánského filosofa, logik **Ludwig Wittgenstein**, umístil ukazování do samotného středu svého enigmatického spisku *Tractatus logico-philosophicus* (mj. „Věta ukazuje svůj smysl. Věta ukazuje, jak se věci mají, je-li pravdivá. A říká, že se věci takto mají.“). Od něj definice pomocí ukazování převzal a jako *ostenzivní definice* pojmenoval britský logik **Bertrand Russell**.

Jak s nadsázkou tvrdí **Ivo Osolsobě**, stačilo jen z adjektiva zpětně odvodit substantivum a pojem *ostenze* byl na světě. Chyběla „jen“ ucelená teorie. Její náčrt předložil poprvé v časopise *Estetika* (4/1964) v studii nazvané *Ostenze aneb Zpráva o komunikačních reformách na ostrově Balnibar*. O co v ní tehdy šlo? Z hlediska teorie je sdělování mezi lidmi *nepřímé, zprostředkované poznání*. To, co někdo jiný poznal přímo na svou kůži ze svých zážitků, zkrátka něčí *přímé poznání*, mohu já poznat vždy jen nepřímě, prostřednictvím sdělení někoho jiného. Avšak z pohledu teorie komunikace¹ je sdělování mezi lidmi *předávání informace*. Nositelem informace je *zpráva*, která vypovídá o nějaké skutečnosti, předmětu nebo události. Ostatně připomeňme klasické komunikační schéma uváděné **Romanem Jakobsonem** v jeho přednášce *Lingvistika a poetika*:

Ostenzivní komunikace, komunikace pomocí ukázání, je z tohoto pohledu zvláštní, mezní případ, je komunikací bez kódu nebo

¹Zapomněl jsem zmínit, že Osolsobě ve svém tažení za modelovací a ostenzivní sémiotikou uznal za své přímé spojence klasiky kybernetiky **William Rosse Ashbyho** a **Norberta Wienera**, ale také obecné teorie modelování **Jiřího Klíra** a **Miroslava Valacha**.

informací bez zprávy, sdělením bez znaků. Což vše zní poněkud paradoxně a nemístně, a proto, nechceme-li příliš pobuřovat, můžeme podle Iva Osolobého říci, že **ostenze je takové sdělování, při němž zpráva slouží jako sdělovaná skutečnost sama. Skutečnost je tu sama sobě prostředníkem, je natolik výmluvná, že vypovídá sama o sobě.**

Jenže co s tím, říkáte si, co s nějakým mezním případem a co s teorií tak šedivou, jak jen teorie šedivá může být. Pokud se však rozhlédnete kolem sebe, uvidíte, že ostenze nás provází na každém kroku: výstavy, výkladní skříně, vystavování zboží, instalování sbírek, prohlídky, přehlídky, předvádění, demonstrace, zoologické zahrady, ba i botanické, samozřejmě spartakiády a sokolské slety, krátké sukně, vysoké podpatky, obnažení stejně jako zahalení, a tak by se mohlo pokračovat donekonečna. Samozřejmě tu máme i ostenze falešné, pseudoostenze Potěmkinových vesnic, ostenze falešné a klamavé, jakými je například paruka, jakási negace ostenze pleši. Při ostenzi zkrátka dáváme k dispozici komunikovanou věc k přímému poznání a zkoumání. Oproti znakové reprezentaci tu máme komunikaci stojící plně v přítomnosti, komunikaci prezentace.

Přesto však, namítnete mi, co my s tím vším tady na festivalu umění? Na výstavy tu samozřejmě zajdeme, ale co dál? Jenže minimálním programem společným všemu, co je zváno uměním, je právě to, že je vždy věcí na sdělování, věcí k ukazování, věcí k ostenzi. Všechny druhy, formy a žánry uměleckých děl, podotýká Osolobě, všechna umění, ať už pracují s tóny, s kamenem nebo s jazykem, se sdělují *ostenzí*: malíř obraz vyvěsí, herecký ansambl své umění předvede pomocí ostenzivně sdělovacího zařízení jménem divadlo. Hudba se „ukazuje“ našim uším a často dokonce s mimouměleckou přílohou zjevu interpreta – a tak bychom mohli pokračovat dál a dál. Umění je znak ukazující sám sebe a nic víc, jak ostatně věděl již Jan Mukařovský, to je totiž to, co odlišuje umění od jiných znakových systémů jako jsou dopravní značky, telefonní seznamy nebo soudní spisy apod. Čteme-li tak například báseň jako výraz existenciální krize autorovy, můžeme mít dozajista pravdu, ale báseň sama nám protekla mezi prsty a stala se symptomem psychické poruchy.

Tady přichází pomalu konec našeho vyprávění o jednom z centrálních pojmů Osolobého sémiotiky a mně nezbyvá než elegantně ukončit naši exkursi dříve, než překročím normu. Ale jak? Zvlášť když mám pocit, že svým textem jsem potenciální čtenáře spíše odpudil, než navnadil. Ono přeci jen začít sv. Augustinem a J.A. Komenským a skončit kybernetikou, ostenzí a ještě ke všemu tvrdit, že to všechno má něco společného, je více než troufalé.² A přeci: možná, že učitelé i knihovníci, umělci, filosofové i vědci společně píšou onu knihu, po které Osolobě volá, totiž knihu *De verissima disciplinae concupiscentia* neboli *O nejupřímnější touze být poučen*, oné touze, která je počátkem veškeré moudrosti.

P.S. Počátkem letošního roku vydalo nakladatelství Host v edici Teoretická knihovna sborník Osolobého textů pod názvem *Ostenze, hra, jazyk*. Sborník sestavený samotným autorem obsahuje dvanáct studií (dobrá polovina vychází v češtině vůbec poprvé), které představují Osolobého tvorbu v její podstatné šíři, počínaje obecně sémiotickými studiemi z let šedesátých (především *Ostenze aneb Zpráva o komunikačních reformách na ostrově Balnibar* a *Tractatus de artis genere proximo*) přes práce z oblasti sémiotiky

² Á propos – c) bylo správně.

divadelní (*Dramatické dílo jako komunikace o komunikaci, Sémiotika sémiotika Otokara Zicha*) až po reflexe současné sémiotiky (*Padesát klíčů k sémiotice*) a odvážné výpady mimo obecnou teorii a teorii divadla směrem k teorii her a literární teorii (především *Dva póly ikončnosti a Slovo jako exponát, jako hrdina a jako herecká postava*). Vřele doporučuji.

Sladká Francie, drzý OULIPA zvuk

Mgr. Michaela OTTEROVÁ, Josef ŠLERKA

Často se nám stane, že najdeme doma několik použitých knih, které je nám líto vyhodit, ba co více, třebaš i poškodit. Návodů na to, jak z nich vyrobit knihy nové, prakticky nepoužité, nám poslali členové francouzského výrobního družstva OULIPO (Dílna potencionální literatury), vedené zkušeným zlepšovatelem Raymondem Queneauem a Georgesem Perecem, jejichž literární inovace jsou známé i mezi českými literárními kutily.

První jejich návod na vylepšení naší knihovny sami nazývají **Chiméra**, byť se zdá, že mnohem lepší by bylo jej označovat jako **Nádivka**. Co k ní budeme potřebovat? Tak především to bude samotný základ určený k nadívání. Nám poslouží obstarožní *Stříbrný vítr*, přesněji jeho úvodní pasáž:

„Soudnímu Ratkinovi onemocněla manželka. Bez klobouku běžel sám přes městečko pro lékaře. Pak se jaksi zastyděl za toto své rozčilení a projevoval až překvapivý klid. Jenom když někdo sem zaskočil na zeptanou, jak se daří nemocné, chopil se vždy za hlavu a stočil zoufale oči vzhůru. Byl tak trochu pózér pan soudní Ratkin.“

Text zbavíme substantiv (vlastní jména ponecháme), adjektiv a sloves, až nám zbude kostřička neboli skelet:

„_____ Ratkinovi _____. Bez _____
sám přes _____ pro _____. Pak _____ jaksi _____ za
toto své _____ a _____ až _____. Jenom když
někdo sem _____ na _____, jak _____,
_____ vždy za _____ a _____ zoufale _____
vzhůru. Byl tak trochu _____ Ratkin.“

Když máme skelet připravený, nalezneme ve své knihovničce nějaké méně použité knihy, které nám poslouží jako nádivka. My jsme zvolili červnové vydání časopisu *Marianne*, loňský bestseller Petry Hůlové *Paměti mojí babičce* a neméně slavnou knihu Petry Procházkové a Jaromíra Štětiny *Utřete tělesné štávy*. Z vybraných textů jsme vždy vyextrahovali postupně požadovaná substantiva, adjektiva a slovesa a umístili na patřičná místa našeho skeletu, a postupně celý postup permutovali. Výsledek můžete posoudit sami.

„Snídání Ratkinovi vlály cereálie. Bez oběda splýval sám přes salát pro mezičas. Pak se jaksi zaplejtal za tento svůj hlad a letěl až veřejnou chuť. Jenom když někdo sem zametal na otruby, jak měl jogurt, rozpáral vždy za hodnotu a říkal zoufale potraviny vzhůru. Zahrával si tak trochu melounem okurka snídaně Ratkin.“ (použito: *Marianne* – substantiva, *Hůlová* – slovesa, *Procházková* – adjektiva)

Jinou variací pak vzniklo:

„Ruštině Ratkinovi nabízeli uši. Bez let mohl sám přes centrum

pro frontu. Pak jaksi navigoval za toto své vízum a vytvaroval až čínskou zemi. Jenom když někdo sem odpovídal na obec, jak projít pocit, zavadil vždy za lesy a sklonil zoufale armády vzhůru. Viděl tak trochu pralesem vesnice ruština Ratkin. (použito: Marianne – slovesa, Hůlová – adjektiva, Procházková – substantiva)

Konečně pak třetí variací získáváme tento text:

Šoró Ratkinovi zbýval ger. Bez pytlíku nechtěl sám přes písek pro obzor. Pak jaksi viděl za toto své slunce a připadal si až drobenkový prach. Jenom když někdo sem nebral na boty, jak zastavit prach, padal vždy za oči a lehl si zoufale koňmi vzhůru. Přikryl si tak trochu kopyta stádo šoró Ratkin. (použito: Marianne – adjektiva, Hůlová – substantiva, Procházková – slovesa)

Tak lze samozřejmě nadívat libovolnou knihu libovolným textem, např. *Babička* nadívaná *Státem a revolucí* s příměsí *Malého Bobše* se špetkou *Budování státu* předčí všechna očekávání. My se však podíváme na další recept z francouzské kuchyně, který nám poslal Georges Perec a který se nazývá **OULIPOGRAM**. Tato technika spočívá v psaní, které úmyslně nepoužívá jednu libovolnou samohlásku. Samotný autor zlepšovák dokázal napsat pomoci této vychytávky celý román (*Mizení*). My si pro ukázkou zvolíme něco snazšího, pokusíme se převyprávět kus nějakého románu, aniž bychom použili samohlásku e. Jako výchozí materiál nám opět poslouží běžící soudce Ratkin. A výsledný oulipogram již můžete posoudit sami:

„Soudnímu Ratkinovi stonala choť. Aniž si vzal klobouk, utíkal sám osadou pro doktora. Pak mu bylo jaksi trapno za toto hnutí mysli a prokazoval až stoický klid. Krom případu, kdy na to místo zaskočil kdosi s otázkou, po stavu Lazara, tu vzal hlavu do dlaní a stočil v zoufalství oči vzhůru. Byl tak trochu Francouz pan soudní Ratkin.“

Jak je vidět, jde to. Avšak zde se inovace kutilské skupiny OULIPO nezastavily. Na řadu přicházejí nevyužité slovníky, které tak často necháváme zapadat prachem ve svých knihovnách. Přitom jejich využití ve výrobě literatury je takřka neomezené. My se omezíme pouze na využití synonym. Vezmeme libovolný text a postupně nahradíme substantiva, slovesa a adjektiva jejich synonymickými ekvivalenty. Ti línější z nás mohou k tomuto experimentu použít obyčejný textový editor vybavený slovníkem synonym. Nám za příklad neposlouží soudní Ratkin, kterého je třeba nechat chvíli odpočinout, ale mnohem prostší a zdánlivě umělecký neambiciózní text Josefa Čapka: *Povídání o pejskovi a kočičce*:

„To bylo tenkrát, když pejsek a kočička ještě spolu hospodařili; měli u lesa svůj malý domeček a tam spolu bydleli a chtěli všechno dělat tak, jak to dělají velcí lidé. Ale oni to vždycky tak neuměli, protože mají malé a nešikovné tlapičky a na těch tlapičkách nemají prsty, jako má člověk, jenom takové malé polštářky a na nich drápky. A tak nemohli dělat všechno tak, jak to dělají lidé, a do školy nechodili, protože škola není pro zvířátka, ba ne, to ne! Co myslíte? Ta je jen pro děti!“

Po chvilce listování slovníkem či klikání myši máme před sebou zcela neočekávaný výsledek:

Pokračování příště...

Následující text nevyjadřuje nutně stanovisko redakce.

Všem zvířatům!

bóseň ovce DOLLY

Zpívá se jako „Sobotecké hvězdy napadaly z nebe“

Prasatům i ovcím,
králíkům i laním
je potřeba vzkázat,
co se jim tu tají!

Nedejte se zlomit,
když vás někdo tupí
celý svět už ví to –
splaváci jsou supi

Díleň

zprávy od našich dílenských agentů

Áleň aneb dveře do sborovny otevřené

Milé děti, dnes jsme i my učitelé (ano, čtete správně, letos jsou mezi námi i muži!) začali dílnit. Moc se nám to líbí, hrajeme si totiž se zvířátky. Kmotříčka Hanička nám každému dala okusit vzácného kouzelného hada, a ejhle – začali jsme rozumět zvířecí řeči. Zatím jsme si ovšem s našimi chlupatými, pernatými, šupinatými a štětinatými kamarády jen konverzačně potykali. Cítíme ale, že náš budoucí dialog by mohl být souladný. Třeba to, jako loni, budete mít možnost posoudit i vy.

Hlaveň z dílny Libora Vacka

V datech; časech;místech: 30. 6. 2003; dopoledne i odpoledne; na zahradě Šrámkova domu Počet přítomných: 8+1+2 nakukovatelé. Objektivně: Pokračuje otvírání textů a hledání. Některé frekventantky mají co dělat, aby se nalezenými vjemy úplně nepolámaly. Trénuje se i technika. Vypadá to dost slibně – pokroky patrné – jev hodný pozor. Dojmy: Jé...!? – Písmenka!!! – Neartikulovaný vzlyk – Prozření – Kostra výrazu – Čteme, čteme... snad dojdeme – Makáme – Šarbilach – Bolest – V představě sněží hravě. Telegram: Mami – stop – posli kapesníky – stop – jinak je tu legrace – stop – Experiment: Tak! Todle! Čih... nó!! Dál! Naprosto!!

Míšeň z dílny Aleše Vrzáka

Milý Bedřichu!

Letošní téma nám přece jen padlo do úrodné půdy: v pátek sklídíme Wernische, Prousta a Becketta. Nevím, koho napadlo zasít i Halase a Skácela, ale ti jdou koneckonců na odbyt každý rok. To spíš ten Cohen mi dělá starosti, myslím, že ho napadla rakovina, hlízy má úplně zničené. No nic, nevíš něco o Jiřině H.? Docela rád bych věděl, jestli opustila ona toho chlapa, nebo on ji. Jestli to byl on, tak je to pěkný... jak bych to řekl... Prý to nemůžu pochopit, když to

jako sám teď neřeším. Neřeším, hecz!

Tvůj Bedřich

P. S.: K těm básničkám, cos mi poslal: Víš, co je na nich zvláštního? Že jsou úplně stejné, jako ty moje.

Kajba

Ni stovka dobrých skutků, ni trýzně pekelné, ni proudy vět perlicích na stránkách Splav!u, nic, nic mě nemůže ospravedlnit, nic nesmaže mé provinění. Kdybych spálil sobě vlasů a šedí jejich popela potřel své temeno, kdybych přibil své ruce rezavými hřeby na loubí Šrámkova domu, nedojdu omluvy, neboť má je vina, má je culpa.

Avšak vězte, a bozi jsou mi svědky, první z nich Morfeus, hanbný a mocný, jenž utkal svou síť nad mým ložem, že jsem chtěl, chtěl jsem z celého svého srdce dorazit dnes dopoledne do školy. Nehledám omluvy, tu nemohu naleznouti, bych schodil světa kraj - leč toužím dojít pochopení, pochopení v odsudku plném oku čtenářově, které právě čte tyto řádky - já chtěl, chtěl jsem vstát. Však nezříkám se viny, té černé mastné skvrny na mém jméně. Zaspal jsem a prošvihnul dopolední dílnu Jiřiny Lhotské.

Leč (vykřičník, dvojtečka) Odhodlán odčinit svých hříchů, zapátral jsem v řadách frekventantů a ano, vím, již vím a mohu se podělit i s vámi: Kreslily se obrázky. Rozumějte: Ne jen tak nějaké čmáry máry obrázky - v pěti obrázcích musel každý vyjádřit myšlenku svého textu, to oč v něm běží, a pak se nad nimi hovořilo a rozprávělo...

A ještě jedna novinka mě čekala, když, s obličejem staženým v kající grimase, přibyl jsem na odpolední dílnu: Bude se dělit! Zhrozil jsem se, mylně si vyloživ obsah sdělení o dělení a přesvědčen, že mě čekají operace matematického charakteru, od nichž jsem již dávno, vykonav maturitu a odešev na humanitně založenou školu, doufal mít věčného pokoje. Ale ne: Jen na menší skupinky, po třech, aby se lépe pracovalo, a já, prý mám text odlišného, takřikajíc dramatického charakteru, já budu sám, sám samotinký ve své skupince a podstoupím tak výcvik takřka individuální. Ale o tom až příště, milé děti, již jsem svými příhodami pokryl příliš mnoho řádek, kupte si příště Splav!.

Vráta Kadlec

Následující text měl na sobotecké světlo a vzduch vyjít už včera, jenomže co se nestalo, přespříliš uspěchaní redaktoři Splav!u redakci zapečetili už o půlnoci, takže když jsem v jednu slídila kolem a škrábáním na dveře se dožadovala vydání, byla jsem nekompromisním mlčením zapuzena zpět do svého útulku. Takoví jsou!

Ruce plné starosty

Vyhrňme si rukávy, lehneme si do trávy... zní struny kytary, Slunéčko Věrka zpívá a my konáme jak zpívá. Vyhrnujeme rukávy, sobě i těm nejmenším z nás, jimž stávající „nížka“ ještě nedovoluje dosáhnout si až na ramena, vyhrnujeme rukávy s nadšením Schwabovy Marjánky, když paži pozvolna noří do záchodové mísy ucané „samým překvapením“. Co vytáhneme dneska? Á, něco jsem nahmatala... Puls? Jen puls? Nu což, i puls je dobré nahmatat... Mírné zklamání, sem tam slzička, čekáš něco jiného - vyššího, esenciálnějšího...ale což, usměješ se, protože víš, puls je taky dobrá věc a ty máš rád dobré věci, vid', Ondro? (Zde se mi žánr zparchantělé reportáže poněkud zaběhl k žánru osobní korespondence, adresátem

tu je, jak jste si všimli, pouze Ondra, tudíž výpověď nabude sdělnosti, pouze pokud si Ondra všimne. Všechny ostatní proto prosím, aby si poslední věty nevšíмали, kdyby si všímali, musela bych totiž vysvětlovat kontext a to bych nerada, ne snad proto, abych si mohla pro příště utahovat z vaší naprosto nevinné neznalosti, ale protože bych text retardovala a hlavně, můj drobounký až nezmatelný vtip s jedním adresátem by byl tímto postupem absolutně rozblemcán...)

Kde jsem to skončila? Aha. Vyhrnujeme rukávy, protože pracujeme rukama. „Zapomeňte na intelekt,“ káže Věra. A my zapomínáme. A je nám bláze. A nejspíš je to na nás znát, zřejmě nám to slezlo z mozku do výrazu tváře; jak jinak si vysvětlit, že právě naše dílna byla vyvolena k naklánění starosti? A tak jsem své prsty zažabořila do podušky jeho břicha, i skrze břišní stěnu ucítila jeho puls, puls města Sobotky a festival mohl začít. Pulsovat.

30. 6.

Absolutně prázdný den; být bez dílen - být nesdílen.

Frekventanti se bezcílně vlekou městem, jsou jako ono – vyprahlí. Ztratili smysl hledání, ztratili (na chvíli), Věrko, Tebe. Kdy se zas shledáme?

Chtěl bych Tě potkat u ohniště, tam kde přec pokaždé sedáme.

Ivana Myšková alias Třešeň (třeba)

Dášeň

Skupinové počasíčko III

motto: Plathová v. Morgenstern

P: „Udělala jsem to znova.“

M: „Šla jsi.“

P: „Jeden rok z každých deseti. . .“

M: „... vzhůru v kachní údolí.“

P: „Houpala jsem se uzavřená
jak mořská škeble. . .“

Umírat je umění. . .“

Vítr se zvedal. Padala první zábrana – Ostych

Odíváme se do kůže, jejíž září trochu jinak „než nacistické stínítko
na lampu“

Odíváme se do sebe. Vítězí Lady Lazarus (rozuměj Sylvie Plathova)

Aktualita:

Odíráme nohy o hřbitovní zeď, patama sejeme ječmen.

Křičíme! Voláme! Kde jsme?!

Nazí Ječmínkové, oblečení Morgensternové a Plathové

Navěky věků Ti, co obcházejí smysl
a na prsou hřejí

Události dne

zprávy Ing. Jana SMOLKY

Zimbabwe trpí. Lékaři radí: pijte nejméně tři litry denně, nejlépe čaj. Izrael zahájil odsun z Gazy. Pád terasy v Chicagu usmrtil nejméně 11 lidí. Annie Girardotová hrála v Hradci Králové. Said Kaddáfí, syn Muammara Kaddáfího, bude hrát italskou ligu v kopané za Perugii. V publikaci „Prezident Václav Klaus“ je pod fotografiemi hned několik chyb. USA mstí atentáty na své vojáky. Čeští vojáci

Kam zítra?

Jídelníček

Snídaně: selské koláče, čaj se sirupem

Polévka: polévka krupicová s vejcem, ovocný nápoj

Oběd: svíčková na smetaně, knedlík

Večeře: těstovinový salát s kuřecím masem a zeleninou, čaj

Program

9.00 Sál spořitelny: Český poststrukturalismus 60. let, Mgr. Petr Šrámek

11.00 Sál spořitelny: Prezentace nakladatelství Albatros, beseda s Jiřím Žáčkem a Jiřím Fixlem

15.00 Zahrada Šrámkova domu: Diskusní klub

16.30 Šolcův statek: Vzpomínka na V. Černého, vzpomíná PhDr. Helena Kupcová

19.30 Sál sokolovny: Divadlo T.E.J.P. - Edisóni

22.00 Městské divadlo: Filmový klub: Haprdáns aneb Hamlet, princ dánský, ve zkratce, záznam divadelního představení, divadelní režie: Ivan Vyskočil, 1988

.....

oslavili včera Den ozbrojených sil. Neznámý žhář zapálil ubytovnu ve Štítu na Hradecku. Rybářská loď způsobila odklad letu na Mars. Požár při slavnostech pivovaru Klášter těžce popálil tři návštěvníky slavností. Janiš útočil zezadu. Číslo 12 soudí, že Saddám je stále v Iráku. Jablonec nad Nisou zdrazí jízdenky městské dopravy. Myšková si vyplavala nominaci do Barcelony.

Literární nálevna

poznámka Radima KUČERY

Je pondělní večer, prší jenom občas. V „nálevně“, umístěné na zahradě Šrámkova domu, posedává sporá skupinka festivalníků, umělohmotné plastové kelímky se vrší a pomalu padá tma. Vtom se Šlupka Svěrák pokouší zničit si plnovous plamenem zapalovače! Vedle sedící slečna se nechává slyšet, že Krchovský a Marx jsou autoři, kteří ji zaujali. Věra s Milanem za pomoci kytarových strojů vyhrávají. Padá úplná tma a déšť využívá šanci k nabrání na intenzitě. Šlupka se nenechává kytarově zahambit, Summer Time v podání jeho a melodicky znějící slečny vyvolává spontánní potlesk. Když o několik hodin později vyje jakousi lidovku, kdosi sadisticky podotkne, že „Hm a bejval to jazzman..“ :-)

Večerní posezení v festivalové hospodě bylo moc fajn. A kde jste byli vy? (V redakci, pozn. red.)

Olověný kleštěnec

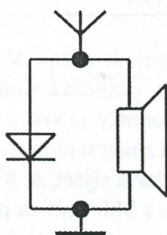
radí Radim KUČERA

Nudíte se a medvídek mýval se vám již ochodil, případně uprchl otevřeným oknem za svými nejbližšími žijícími městskými příbuznými, mývaly západními? Využijte času mezi nákupem akvarijních rybek a okamžikem, kdy jejich existenci zaregistruje vaše kočka a zahájí jejich výlov, poslechem Českého Rozhlasu! A jestliže skutečně milujete vzrušení a máte určité nepřehlédnutelné ekologické sklony, postavte si vlastní jednoduchý radiový přijímač, který nebude potřebovat žádné napájecí články.

Možná to zní neuvěřitelně, ale tento přijímač zvaný „krystalka“ oslaví zanedlouho sté výročí své existence. Krystalka se mu neříká proto, že by byl v jeho nitru umístěn opalizující mluvící krystal, takové rekvizity radče hledat v Harry Potterovi. Přístroj se skládá z ladícího obvodu z cívky, kondenzátoru, který naladí příslušnou stanici, a detektoru pro usměrnění vysokofrekvenční energie. Samotný poslech je uskutečněn sluchátkem, která transmutují energii elektrickou ve zvukovou. Jako detektor se dříve používal krystal leštěnce olověného (ne tedy potterovský Kámen mudrců), zabudovaný do skleněné trubice společně se slabým drátkem. Aby tento detektor fungoval, bylo nutno dotknout se drátkem vhodného místa krystalu – ve dnešní technicky vyspělejší době tuto funkci zastane obyčejná dioda za tři koruny sedmdesát. Jediná věc, která je pro dobrou funkci krystalky nutností, je dobrá (čti dlouhá) anténa.

První rádia byla považována za poměrně nákladný bytový doplněk. Přesto se však vyskytlo mnoho nadšenců, kteří v potu tváře zhotovovali z odstřížků plechu kondenzátory, z podkovovitého magnetu a plechové krabičky od krému na boty sluchátko, v lomech hledali krystaly leštěnce olovnatého a většinou jako černí posluchači se zúčastnili příjmu rozhlasových pořadů.

Pokud ses již, milý čtenáři, rozhodl vstoupit do řad amatérských radiokonstruktérů, zde je pro tebe návod, jak sobě „krystalku“ zhotovit. Jen starobylou technologii volně nahradíme veřejně přístupnými produkty společnosti Tesla. A ani těch nebudeme potřebovat mnoho: bude stačit jedna germaniová dioda, typové označení GA206 nebo GAZ51 a padesátiohmové (50Ω) telefonní sluchátko. A pochopitelně anténa, podle hesla „čím víc anténa, tím víc rádio“. Uvedené součástky zapojíme podle tohoto schématu:

...a následně přiložíme sluchátko k uchu. Slyšíte Vltavu a nejste na jejím břehu? Špatně. Pravděpodobně jste překřížili některý z drátů, zkontrolujte zapojení. Co teď - slyšíte znělku Vltavy? Pokud ano, právě jste složili první zkoušku na poli radioamaterismu. A pokud ani teď neslyšíte zhora nic, přijďte zítra v 17 hodin do Šrámkova domu. Budete mít možnost vyslechnout si rozhlasovou hru Ludvíka Aškenazyho „Bylo to na váš účet“ a poskytnout tak vašemu zhrzenému konstruktérství alespoň malou náplast.